

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น (Primary Source)

- 1) เอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์
เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
- ก) เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ
- กต. 6.16/8 กรมพระจันทบุรีนฤนาถเสด็จรักษาองค์ที่ยุโรปและสิ้นพระชนม์ที่ปารีส.
- กต. 43.6.5/8 พระเจ้าลูกยาเธอ 4 พระองค์เสด็จออกไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ (2428 - 2436).
- กต. 43.6.5/20 การศึกษาของพระเจ้าลูกยาเธอทั้ง 4 พระองค์.
- กต. 43.6.5/23 การทรงเลาเรียนของพระองค์เจ้ากิติยากรวรลักษณ และ พระองค์เจ้าระพีพัฒน์.
- กต. 43.6.5/43 เงินค่าเดินทางพระองค์เจ้ากิติยากรและครอบครัวพระ วิจิตรวรสาสนกลับกรุงเทพ พ.ศ. 2437.
- กต. 55/72 โครงการทศน้ำซึ่งกรรมการสภาการคลังเห็นสมควร พ.ศ. 2470.
- ข) เอกสารกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
- ร.5 ค..1/28 ประชุมงบประมาณ ร.ศ. 129 กระทรวงนครบาล.
- ร.5 ค.1/44 รายงานการประชุมเสนาบดีสภาเรื่องกรมตรวจจะตราจบบัญชีและ เงินของกระทรวงกรมต่าง ๆ
- ร.5 ค.1/45 รายงานการประชุมเสนาบดีสภา.
- ร.5 ค.2/2 สำเนาพระราชหัตถเลขาถึงพระยาสุรียานุวัตร.
- ร.5 ค.3/2 ตำแหน่งเสนาบดีคลังและเรื่องพระยาสุรียานุวัตรขอลาออก.
- ร.5 ค.5.1/7 งบประมาณเบ็ดเตล็ดรายงานเสนาบดีสภา.

- ร.5 ค.5.1/25 รายงานเสนาบดีสภา.
- ร.5 ค.5.1/26 งบประมาณ ศก.127.
- ร.5 ค.5.1/28 งบประมาณ ศก.129.
- ร.5 ค.7/9 พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ถึงกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย.
- ร.5 ค.8/1 พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ถึงพระองค์เจ้าจรัญศักดิ์ กฤดากร.
- ร.5 ค.9.2/34 เรื่องสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ยืมเงินพระคลังข้างที่.
- ร.5 ค..11/6 เบ็ดเตล็ดกรมธนบัตร.
- ร.5ค. 14/16 ความเห็นมิสเตอร์มิชเชลอินเนส เรื่องจะเลิกภาษีอากรตาม
มณฑลต่าง ๆ.
- ร.5 ค.14/24 พระภาษีสมบัติอาัยคหรัพย์สมบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับภาษีอากรและ
ตั้งหลวงอภิวานิชเป็นหัวหน้าอากร.
- ร.5 ค.14.1/1 เรื่องสำเนารายงานของมิสเตอร์วิเวตคาแนค.
- ร.5 ค.14.1ก./35 โปรแกรมจัดการอากรเงินเป็นของรัฐบาล ร.ศ. 125.
- ร.5 ค.14.1 ข./28 พระยาบริบูรณ์โกษาและหลวงไมตรีวานิชกับนายอากร
สุราษฎร์เทพฯ ร้องขอคืนอากรสุรา.
- ร.5 ค.26/16 พิทักษ์เงินแลทอง
- ร.5 ค.49/7 พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ถึงพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ.
- ร.6 ค.1/2 เรื่องเงินเหรียญบาทและเหรียญปลีตราเหรียญทองปอนด์.
- ร.6 ค.1/6 เบ็ดเตล็ดกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ.
- ร.6 ค.1/12 ความเห็นจักราชการในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ.
- ร.6 ค.1/14 เรื่องราชการกรมกระสาป็นสิทธิการ.
- ร.6 ค.1/15 ยุบกองกรรมการเร่งพระราชทรัพย์ค้างแก่ยการรวมฝาก
ไว้ในกองเจ้าจำนวน.

- ร.6 ค.1/16 เรื่องจะให้กรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน้าที่กำหนดอัตราเงิน
เดือนแลจำนวนข้าราชการพลเรือน.
- ร.6 ค.1/18 ความเห็นจักราชการในกระทรวงพระคลัง.
- 5.6 ค.1/20 รายงานของกรมการตรวจเงินรายรับแลจ่ายของแผ่นดิน.
- ร.6 ค.1/27 เรื่องเงินค่าเดินทางกระทรวงมหาดไทยแลเงินเบี้ยเลี้ยงนักโทษ.
- ร.6 ค.1/29 เรื่องเห็นควรงการจ่ายเงินสร้างทางรถไฟสายเหนือแลเห็น
ควรกู้เงินราษฎรมาทำการท่น้ำ.
- ร.6 ค.1/30 รับการคลังมณฑลกรุงเทพฯ จากกระทรวงนครบาลมาจัดการ
ทางกระทรวงพระคลังฯ.
- ร.6 ค.1/32 ความเห็นเรื่องบารุงสินค้าฝ้าย.
- ร.6 ค.1/33 ระเบียบการตรวจจัดพาณิชการ เรียกชื่อว่า "กรมสถิติพยากรณ์"
- ร.6 ค.1/34 เรื่องตั้งกรมตรวจเงินแผ่นดินแลเปลี่ยนนามกรมตรวจกรมสารบัญชี
เป็นกรมบัญชีกลาง.
- ร.6 ค.1/46 เรื่องทูตฝรั่งเศษขอให้มิชาวฝรั่งเศษเป็นกรรมการแบงก์สยาม
กัมมาจล แลรับราชการในกรมพาณิชย์.
- ร.6 ค.1/63 รายงานแผนกสหกรณ์.
- ร.6 ค.1/66 กระทรวงพระคลังทำสัญญาการแลกเปลี่ยนกับแบงก์ต่าง ๆ.
- ร.6 ค. 2/3 ประกาศใช้พระราชบัญญัติอากรค่าน้ำในเขตรจังหวัดแลมณฑล
ที่ยังมิได้ประกาศใช้ทั่วพระราชอาณาจักร.
- ร.6 ค.2/10 ประกาศห้ามไม่ให้นำเงินคลังสยามแลเงินแห่งออกไปนอกพระราช-
อาณาจักร.
- ร.6 ค.2/12 พระราชบัญญัติเสนานต์ว่าด้วยอากรการพนัน.
- ร.6 ค.2/20 ข้อตกลงระหว่างเสนานต์คลังกับธนาคารต่าง ๆ.
- ร.6 ค.2/93 ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติและข้อบังคับการเก็บเงินค่าแรง
แทนเกณฑ์มณฑลวันตกเนื่องเหนือเปลี่ยนเป็นใช้พระราชบัญญัติ
เก็บเงินค่าราชการ ศก. 120 ในมณฑลพายัพ.

- ร.6 ค.3/4 เจ้านายข้าราชการในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติกราบถวายบังคมลาไปในที่ต่าง ๆ.
- ร.6 ค.3/6 ข้าราชการพเนกกระทรวงพระคลังมหาสมบัติยก.
- ร.6 ค.3/7 เรื่องตั้งพระยาสุพรรณสมบัติเป็นผู้แทนอธิบดีกรมศุลกากรพระองค์เจ้าพรหมพงษ์อิราขคงอยู่ตามเดิม.
- ร.6 ค.3/14 ประกาศตั้งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ และผู้ทำการแทนเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ.
- ร.6 ค.3.8.2/6 งบประมาณประจำปี พ.ศ. 2458.
- ร.6 ค.4/6 ภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับกรมพระคลังข้างที่.
- ร.6 ค.4/12 พระคลังข้างที่กู้เงินกระทรวงพระคลัง (บันทึกลับ).
- ร.6 ค.5/6 โอนค่านาฬิกาศุลกากรตามหัวเมืองไว้ในกรมศุลกากร.
- ร.6 ค.5.1/34 เรื่องตั้งกรมตรวจแผ่นดินแลเปลี่ยนนามกรมตรวจกรมสารบัญชี่เป็นกรมบัญชีกลาง.
- ร.6 ค.6/1 ประกาศตั้งรองเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการแลเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ.
- ร.6 ค.6/3 พระราชบัญญัติชนบทเพิ่มเติม พ.ศ. 2459.
- ร.6 ค.6/23 เรื่องส่งเชลยศึกไปประเทศออสเตรเลีย อินเดียและยุโรป.
- ร.6 ค.7/10 จัดการจำหน่ายเงินบรรจุหลอด และเรื่องก่อสร้างโรงบรรจุเงิน.
- ร.6 ค.7/12 รายงานเรื่องจัดเก็บภาษีสุราเป็นของรัฐบาล.
- ร.6 ค.8.1/11 งบประมาณกระทรวงธรรมการ ร.ศ. 131.
- ร.6 ค.8.1/13 งบประมาณกรมศิลปากร พ.ศ. 2459.
- ร.6 ค.8.2/2 ร่างงบประมาณ ศก. 131.
- ร.6 ค.8.2/3 งบประมาณประจำปีกระทรวงธรรมการปี พ.ศ. 2456.
- ร.6 ค.8.2/5 รายงานงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2457.
- ร.6 ค.8.2/6 รายงานการประชุมงบประมาณประจำปี กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2458.

- ร.6 ค.8.2/7 รายงานประชุมงบประมาณการจรกระหวงเกษตรราชการ
พ.ศ. 2459.
- ร.6 ค.8.2/17 งบประมาณรายไ้กระจาย ปี พ.ศ. 2465.
- ร.6 ค.8.3/2 หนังสือราชการเรื่องเงินเสด็จประพาสต่าง ๆ.
- ร.6 ค.12.3/3 เรื่องหลวงโสภณเพชรรัตน์เป็นหนี้พระราชทรัพย์.
- ร.6 ค. 12.3/11 เรื่องกู้เงินใช้คาป็นพระราม 6.
- ร.6 ค. 14.1.ข/31 การจัดอาคารสราเป็นของรัจ.
- ร.6 ค. 14/4 รายงานการประชุมสภาการคลัง.
- ร.6 ค. 16/1 การจัดราชการกระหวงพาณิชย.
- ร.6 ค.16.1/5 จดหมายเทศสภาเผยแผ่พาณิชย.
- ร.6 ค.17/1 พระราชบัญญัติเพิ่มเติมเรียกเงินคาราชการแทนใบเสร็จจคาร
ราชการที่ท่าสุทธาย.
- ร.6 ค. 17/3 ยกเลิกการยกเว้นเงินคาราชการจำพวกบทเรียนประโยค
1 - 2 ให้เสียเงินคาราชการ.
- ร.6 ค.17/4 เงินคาราชการมณฑลพิษณุโลก.
- ร.6 ค. 17/5 ไม่ยกเว้นการเก็บเงินคาราชการแก่ราชินิกุล.
- ร.6 ค. 17/7 เงินคาราชการในมณฑลภูเก็ต.
- ร.6 ค. 17/11 ยกเว้นการเก็บเงินรัฐชูปการแก่คนใช้ในสถานทูตและสถาน
กงสุลต่างประเทศ.
- ร.6 ค. 17/12 เก็บเงินรัฐชูปการมณฑลสุราษฎร์ธานี.
- ร.6 ค. 18/1 ขออนุญาตยกเว้นอากรค่าน้ำที่ตำบลหัวหินแขวงเมืองปราณบุรี.
- ร.6 ค.18/5 อากรหวยจีน ก.ข. แลอากรบ่อนเบี้ยเรื่องเลิกหวยและบ่อนเบี้ยค้วย.
- ร.6 ค. 18/11 ประกาศยกเลิกกฎเกณฑ์สำหรับอากรการพนันในมณฑลพายัพให้ใช้
กฎเสนาบดีสำหรับอากรการพนันในมณฑลชั้นใน ร.ศ. 125 และ
ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ.

- ร.6 ค. 18/12 จัดการกรมสรรพากรนอก-ใน.
- ร.6 ค. 21/1-2 สภาการคลัง.
- ร.7 ค.1/42 ประกาศตั้งสมาชิกสภาการคลัง.
- ร.7 ค.15.3/1 รายงานการประชุมเสนาบดี.
- ค) เอกสารหมวดเบ็ดเตล็ด
- ร.6 บ.1.2/17 บัญชีเงินยืมหมายเลข 2.
- ร.6 บ.1.4/3 เสด็จประพาสญี่ปุ่นและยุโรป.
- ร.6 บ.2/12-14 หนังสือที่ขณมาจากวังบูรพาฯ แผนกกรมการองคมนตรีตรวจ
งบประมาณรายได้รายจ่ายแผ่นดิน.
- ร.6 บ.2/17 สรุปคำชี้แจงของเซอร์ เอควาร์ด กุก.
- ร.6 บ.5/132 นายเปติฮูเคนังที่ปรึกษากรมศุลกากร.
- ร.6 บ.13/23 ข่าวจากหนังสือพิมพ์.
- ร.6 บ.13/29 ข่าวจากหนังสือพิมพ์.
- ร.6 บ.13/68 ข่าวจากหนังสือพิมพ์.
- ร.6 บ.20.3ช./3 หนังสือพิมพ์ยามาโต.
- ง) เอกสารกระทรวงพาณิชย์.
- กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.7 พ.7/4 รายงานการสหกรณ์ในประเทศไทยสยาม.
- จ) เอกสารกระทรวงมหาดไทย.
- ร.5 ม.1.3/15 ร่างพระราชบัญญัติสำหรับชาวโคกระบือและสุกรขายตามหัวเมือง.
- ร.5 ม.1.3/20 เรื่องประกาศพระราชบัญญัติอากรการพนันต่าง ๆ.
- ฉ) เอกสารส่วนบุคคล.
- ร.6 สบ.2.37/21 เรื่องเงินเสด็จประพาสรัชกาลที่ 7.
- ร.6 สบ.2.37/40 สภาการคลังพิจารณาเรื่องกระทรวงพาณิชย์และกระทรวง
คมนาคมเรื่องขอตั้งตำแหน่งและอัตราเงินเดือนและรายงาน
อนุกรรมการ.

ร.7 สป.2.47/29 ราชเลขาธิการถวายสำเนารายงานกรรมการตรวจพระ-
ราชมรดกรัชกาลที่ 6 มาทรงพิจารณาในที่ประชุมอภิรัฐมนตรี.

2) เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

การต่างประเทศ, กระทรวง. สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศ
ไทยกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ. เล่ม 1

พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2511.

จุลจอมเกล้า, พระบาทสมเด็จพระ. พระบรมราโชวาทในรัชกาลที่ 5 พระราช-
ทานพระเจ้าดุกยาเชอ 4 พระองค์ เมื่อ พ.ศ. 2428. (พิมพ์เป็น
อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงเล็ก ศรีธรรมสกราช,
3 สิงหาคม 2515).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 9 . พ.ศ. 2435.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 19. พ.ศ. 2444.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 28. พ.ศ. 2454.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 33. พ.ศ. 2459.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 39. พ.ศ. 2465.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 42. พ.ศ. 2468.

เอกสารชั้นรอง (Secondary Sources)

1) หนังสือ

กาญจนา สวงวนวงศ์วาน, และคนอื่น ๆ. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ. พระนคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2519.

โกมารกุลมนตรี, พระยา (ผู้รวบรวม). กรมพระจันทบุรีนฤนาถ (เมื่อทรงดำรง
ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพระคลัง). พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒ-
ธนากร, 2474.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. วิกฤตการณ์สยาม ร.ศ. 112. กรุงเทพฯ :

หน่วยศึกษานิตเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2519.

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า. เจ้าชีวิต. พระนคร : สำนัก-

พิมพ์คลังวิทยา, 2505.

เฉลิม ยงบุญเกิด. กระษاطิไทย. พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์,

2509.

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา. ความทรงจำ. พระนคร : โรงพิมพ์

เจริญธรรม, 2490.

_____ . ประวัติเจ้าพระยาอมราช. พระนคร : องค์การค้าคุรุสภา,

2518.

_____ . พระประวัติจอมพลพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรี

สุรเดช. พระนคร : โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2516.

เฉลิมลาภย์ ราชบัณฑิตยสถาน. พัฒนาการเกษตรกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย

พ.ศ. 2435 - 2475. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคม-

ศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2523.

แถมสุข นุ่มนนท์. วรรณไวทยาการ. พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์,

2514.

ช่างศักดิ์ อายุวัฒน์. ราชสกุลวงศ์. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2512.

ประพัฒน์ ศรีนรงค์. ชีวิตและงานของ น.ม.ส. พระนคร : โรงพิมพ์อักษร-

บริการ, 2504.

- ประยูทธ สิทธิพันธ์. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมารและพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรชายากับความเป็นมาของสยามมกุฎราชกุมาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสียงไท, 2520.
- พิทยาลงกรณ, พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. พระประวัติและพระนิพนธ์ของพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ ณ พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส, 22 มีนาคม 2491.
- ไพศาล ชัยมงคล. งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2517.
- รัตนยัปติ, หลวง (เปล่ง). กฎหมายไทย. เล่ม 3 พระนคร : โรงพิมพ์วิชาการ, ม.ป.ป.
- เศรษธุการ, กระทรวง. หนังสือพระประวัติและพระเกียรติคุณของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ องค์ปฐมเสนาบดีกระทรวงเศรษธุการ. พระนคร : โรงพิมพ์กระทรวงเศรษธุการ, 2514.
- เสถียร ลายลักษณ์, และคนอื่น (ผู้รวบรวม). ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 19 พระนคร : โรงพิมพ์เคลิเมย์, 2478.
- _____ . ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 36. พระนคร : โรงพิมพ์เคลิเมย์, 2478.
- _____ . ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 38. พระนคร : โรงพิมพ์เคลิเมย์, 2478.
- อัมพร วิจิตรพันธ์. หลักเศรษศาสตร์. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.

2) วิทยานิพนธ์

- ชมพูนุท นาศิริภักษ์. "บทบาทของทีปรีกษาชาวต่างประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- ชาญชัย รัตนวิบูลย์. "บทบาทของอภิรัฐมนตรีสภาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
- พรเทัญ สันตระกูล. "การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- พาชื่น สมคำนึ่ง. "ความสำคัญของการศึกษาของพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการปรับปรุงบ้านเมืองแบบตะวันตก." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- ยุวดี ไกรพิบูลย์. "บทบาทของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติกับการปฏิรูปประเทศ (พ.ศ. 2435 - 2475)." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2523.
- รอยพิมพ์ เรืองประดิษฐ์. "เงินคลังของไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

- วชิษฐ์ มุลศิลป์. "การปฏิรูปการศึกษาสมัยรัชกาลที่ 5." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514.
- สุชาดา เลขไวฑูรย์. "การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2435 - 2453)." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สุนทรী อาสะไวย์. "การพัฒนาระบบชลประทานในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2493." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- สุภาภรณ์ จรัสพันธ์. "การเมืองกับนโยบายด้านการคลังของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2367 - 2468." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- ละออทอง อมรินทร์รัตน์. "การส่งนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2411 - 2475." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.
- สุมาลี บำรุงสุข. "การรวบรวมรายได้แผ่นดินในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สมสวาท ขวนไชยสิทธิ์. "การปฏิรูปภาษีอากรสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

ภาษาต่างประเทศUnpublish documents

Thailand. Ministry of Finance. Office of the Financial
Adviser. Sect. 24, 30.

Publish documents

Thailand. Ministry of Finance. Report of the Financial
Adviser on the budget of the Kingdom of Siam for
the year 129 (1910-1911). Report--Year B.E. 2467
(1924 - 1925).

Thailand. Ministry of Finance. Statistical Year Book of
the Kingdom of Siam 1910 - 1926. Statistical----
B.E. 2476 (1933 - 1934)

Books

Ingram, J.C. Economic Change in Thailand 1850 - 1970.
2 nd ed. California : Standford University Press,
1955.

Sarasas, Phra. My Country Thailand (Its History, Geography
and Civilization). Tokyo : Mazuzen, 1942.

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติอากรการพนันเพิ่มเติม

พุทธศักราช 2461

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทร มหาชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่าตั้งแต่ได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกการพนันบ่อนเบี้ยแล้วมาได้ทราบฝ่าละออง ขลุ้พระบาทว่า มีผู้ขออนุญาตเล่นการพนันชนิดไพ่ไปตั้งบ่อนชักชวนผู้อื่นเข้าไป เล่น เพื่อเก็บเงินจากผู้เล่นเป็นทางหาประโยชน์ของนายบ่อนมากขึ้น ไม่ตั้ง ค่ายพระราชนิคมแลความมุ่งหมายแห่งพระราชบัญญัติอากรการพนัน รัตนโกสินทร ศก 120 ซึ่งประสงค์จะจำกัดให้บุคคลเล่นการพนันให้น้อยลง หรือให้เล่นได้ เพื่อรื่นเริงเพลิดเพลีนบางครั้งบางคราว แต่ข้อความตามในพระราชบัญญัติอากร การพนันรัตนโกสินทรศก 120 นั้น ยังมีได้กำหนดทางการลงไปให้ชัดเจน ให้ อำนาจแก่เจ้าพนักงาน ที่ปฏิบัติกรออกใบอนุญาตให้อนุญาตแก่เฉพาะผู้ที่ขอเล่น เพื่อรื่นเริงบางครั้งบางคราว มิใช่เล่นในทางแสวงหาผลประโยชน์จากผู้เล่น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอากรการพนัน รัตนโกสินทรศก 120 ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะขอรับอนุญาตเล่นการพนันตามชนิดใน หมวดที่ 3 แห่งกฎเสนาบดีสำหรับอากรการพนันให้ใช้ในมณฑลชั้นใน รัตนโกสินทร ศก 125 ซึ่งได้ตั้งไว้ตามข้อความแห่งพระราชบัญญัติอากรการพนัน รัตนโกสินทร ศก 120 นั้น ให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกใบอนุญาตมีอำนาจที่จะไต่สวนผู้ขออนุญาต ให้ได้ความว่าผู้ขอจะเล่นเพื่อสำหรับความรื่นเริงเพลิดเพลีน มิใช่เพื่อเก็บเงินจาก ผู้เล่นเป็นทางหาผลประโยชน์สำหรับตัวผู้ขออนุญาตหรือผู้หนึ่งผู้ใด เมื่อได้ความ

จริงว่าจะเล่นเพื่อสำหรับความรื่นเริงเพลลิดเพลลัน จะไม่ประพาศในทางแสวงหาประโยชน์อย่างใด ๆ ดังที่ได้อีกแล้วมาแล้ว จึงให้ออกใบอนุญาตให้ ถ้าผู้ขอใบอนุญาตไม่สามารถจะชี้แจงให้เป็นที่พอใจแห่งเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกใบอนุญาตแล้ว ห้ามไม่ให้ออกใบอนุญาตให้ ถ้าผู้ใดซึ่งได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานไปเล่นเป็นการฝ่าฝืนในผิดจากข้อความที่ได้กำหนดไว้ในมาตรานี้แต่ส่วนใดส่วนหนึ่งก็ตาม ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษให้ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งปรับและจำคุกทั้ง 2 สถาน

มาตรา 2 ผู้ขอใบอนุญาตเล่นการพนันชนิดใด ๆ อันได้กล่าวไว้ในมาตรา 1 จะต้องแจ้งความต่อเจ้าพนักงานว่าประสงค์จะเล่นการพนันนั้น ณ ที่ใด ถ้าเจ้าพนักงานเห็นสมควรออกใบอนุญาตให้ ก็ให้จดตำบลบ้านที่จะตั้งเล่นการพนันลงไว้ในใบอนุญาตให้ชัดเจน ถ้าแม่ไปตั้งเล่นการพนันในที่ผิดจากที่ซึ่งได้กำหนดไว้ในใบอนุญาต ผู้รับอนุญาตมีความผิดต้องระวางโทษให้ปรับไม่เกิน 500 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือทั้งปรับและจำคุกทั้ง 2 สถาน

มาตรา 3 การใช้ใบอนุญาตสำหรับเล่นการพนันชนิดใด ๆ อันได้กล่าวไว้ในมาตรา 1 นั้น จำกัดให้ใช้ได้เฉพาะผู้มีชื่อในใบอนุญาต ผู้อื่นนอกจากผู้รับอนุญาตจะเอาไปใช้ไม่ได้ ถ้าแม่ปรากฏว่าผู้รับอนุญาตให้ผู้อื่นเอาไปใช้ ผู้ให้และผู้ใช้ด้วยทั้ง 2 ฝ่าย มีความผิดต้องระวางโทษอย่างเดียวกันได้กำหนดไว้ในมาตรา 2

มาตรา 4 คำว่า "ผลประโยชน์" นั้นให้ตีงเข้าใจว่าเป็นเงินซึ่งผู้รับอนุญาตหรือผู้หนึ่งผู้ใดจะได้จากผู้เล่นเป็นต้น เช่นในทางเรียกค่าตั้ง ค่าเช่าจุกหรือในทางอย่างอื่น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับเงินที่ได้พนันกัน

มาตรา 5 พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่าพระราชบัญญัติการพนันเพิ่มเติมพระพุทศักราช 2461 แลให้เริ่มใช้ทั่วพระราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ประกาศนี้เป็นต้นไป ประกาศมาเมื่อวันที่ 2 เมษายน พุทศักราช 2461 ในรัชกาลปัตยุบันนี้ อนึ่ง การควบคุมการพนันยังมีได้จัดให้เป็นระเบียบเดียวกันทั่วไป จึงต้องจัดแก้ไขปรากฏในประกาศต่อไป.

ประวัติผู้เขียน

นางสาววันเพ็ญ สุจิตโต เกิดเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2496 สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2517 และเข้าศึกษาต่อที่บัณฑิตวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2521 สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ปัจจุบันทำงานรับราชการครูโรงเรียนสุเหร่าสามอิน สังกัด กรุงเทพมหานคร.

